

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/2569,Otwarcie-wystawy-Ludzie-elblaskiej-bezpieki-Elblag-29-pazdziernika-2008-r.html>

25.03.2026, 17:27

Otwarcie wystawy „Ludzie elbląskiej bezpieki” – Elbląg, 29 października 2008 r.

29.10.2008

W dniu 29 października 2008 r. w Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej „Światowid” w Elblągu odbył się wernisaż wystawy „Ludzie elbląskiej bezpieki”, przygotowanej przez Oddział IPN w Gdańsku. W otwarciu udział wzięli m.in. dyrektor centrum „Światowid” Antoni Czyżyk oraz naczelnik Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Gdańsku dr hab. Grzegorz Berendt.

Na wstępie został odczytany list Mariana Podziewskiego, wojewody warmińsko-mazurskiego, który napisał m.in.: „Wystawa ta przypomina, że każdy człowiek ponosi odpowiedzialność za swoje czyny. Wiele osób chciałoby zapomnieć o swojej przeszłości, o tym, że w imię ideologii krzywdzili, prześladowali, niszczyli cudze życie. Pokazanie życiorysów i zdjęć nie jest zemstą. Jest tylko niewielkim zadośćuczynieniem dla ludzi, którym złamali życiorysy. Wystawa jest też przestrogą i przypomnieniem, że bez względu na czasy, okoliczności oraz wyznawane poglądy, należy być przyzwoitym człowiekiem”.

Następnie naczelnik OBEP Gdańsk dr hab. Grzegorz Berendt przedstawił założenia ogólnopolskiego projektu „Twarze bezpieki”. Omówił także dotychczasowe realizacje gdańskiego oddziału IPN, dotyczące lokalnych struktur bezpieki. Z kolei Kamil Rutecki, pracownik Referatu Wystaw OBEP IPN w Gdańsku, poinformował o głównych założeniach wystawy.

Ekspozycja zawiera zdjęcia i życiorysy 41 najważniejszych przedstawicieli kadry kierowniczej SB województwa elbląskiego w latach 1975–1990. Szczegółowe biogramy sporządzono na podstawie akt personalnych funkcjonariuszy SB ze zbiorów archiwów IPN oraz przechowywanych w tych archiwach rozkazów personalnych i awansowych. Wystawa przedstawia także struktury powiatowe bezpieki.

W latach 1975–1990 kierownicze stanowiska etatowe bezpieki na szczeblu wojewódzkim i lokalnym zajmowało 49 funkcjonariuszy. Piętnastu funkcjonariuszy piastowało kilka różnych funkcji (zazwyczaj w obrębie tego samego wydziału najpierw jako zastępca naczelnika, a następnie naczelnik). W wydziałach operacyjnych – bezpośrednio odpowiedzialnych za walkę z przeciwnikami politycznymi reżymu komunistycznego – na stanowiskach naczelnika służyło osiem osób. Ogólnie rzecz biorąc w omawianym okresie rotacja wśród kadry kierowniczej była bardzo niewielka. Rejonowe Urzędy Spraw Wewnętrznych posiadały w latach 1983–1990 sześciu szefów.

Ścisłe kierownictwo elbląskiej bezpieki znajdowało się w rękach siedmiu osób. Najdłużej, bo przez niemal 15 lat na kierunek działań SB wywierał wpływ Marian Kania, najpierw jako zastępca komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB (1975–1985), a następnie jako szef WUSW (1985–1989). Przedwczesny zgon przerwał imponującą karierę pierwszego komendanta wojewódzkiego Bogusława Aftyki (rocznik 1926), który już od 1953 r. pełnił funkcje komendanta MO na szczeblu wojewódzkim.

Zdecydowana część funkcjonariuszy SB, nie chcąc poddać się procesowi weryfikacji, odchodzi z resortu na własną prośbę na przełomie 1989/1990. Prawie wszyscy kierowani są na komisje

lekarskie w celu sprawdzenia stanu zdrowia, wszak w służbie byli narażeni na częste sytuacje stresowe, a wykonywanie pracy o różnych porach doby, często w terenie, pod wpływem złych warunków atmosferycznych, powiązane z brakiem możliwości systematycznego odżywiania powodowało trwałe uszczerbek na zdrowiu. Tylko dwóch oficerów kontynuuje służbę w nowym, demokratycznym państwie.

Stan etatowy funkcjonariuszy pracujących w KW MO/WUSW w Elblągu przedstawiał się następująco: w 1975 r. były to 122 osoby; 1979 r. - 172; 1981 r. - 204; 1982 - 254; 1984 - 262 (z czego 55 osób pracowało w RUSW). W 1990 r. nastąpił wyraźny spadek zatrudnienia: w SB pracowały już tylko 73 osoby; Wydziałach Techniczno-Operacyjnych 74; natomiast sprawami paszportowymi zajmowało się łącznie 24 funkcjonariuszy.

Wystawę można oglądać w CKiWM „Światowid” (parter) do 15 grudnia br. Z kolei na dolnej kondygnacji można zobaczyć wystawę „Twarze gdańskiej bezpieki”, która prezentuje funkcjonariuszy UB i SB do roku 1975, kiedy to Elbląg wchodził w skład województwa gdańskiego.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

foto #1

foto #2

foto #3

foto #4